

Remiss av promemorian "Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter" (Ds 2024:4) (Ku2024/00728)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i promemorian "Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter", (Ds 2024:4). Journalistförbundet välkomnar förslagen i promemorian och delar utredarens bild av att det finns ett behov av stöd till vissa tidskrifter. Enligt Journalistförbundet finns det dock, även med utredningens förslag, fortsatt ett behov av ett långsiktigt stöd till vissa tidskrifter.

Journalistförbundet har vissa synpunkter i detalj på den förslagna regleringen, vilka utvecklas nedan. Ett övergripande problem med förslaget är dock att stödet endast ska ges till tidskrifter med fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik, vilket utesluter så kallade nischtidningar. Detta i kombination med vissa andra kriterier gör enligt Journalistförbundet att för få tidskrifter kommer att kunna få stöd.

Ett nytt digitalt utvecklingsstöd

I promemorian föreslås att det införs ett utvecklingsstöd för anpassning till nya digitala marknadsförutsättningar. Det nya stödet ska kunna utgå under en begränsad tid till tidskrifter med

fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik. Med denna beteckning avses en tidskrift som behandlar aktuella samhällsfrågor inom politik, ekonomi, kultur och samhällsliv på ett fördjupande sätt och som i sitt redaktionella innehåll ger uttryck för ett brett utbud av ämnen och perspektiv. Tidskriften ska också vara allmänt tillgänglig. Syftet med utvecklingsstödet är att ge sådana tidskrifter förutsättningar för en anpassning till nya digitala marknadsförutsättningar och utveckling av en hållbar affärsmodell för att på så sätt fortsatt kunna bidra till mediemångfalden. Kostnaderna för stödet föreslås finansieras inom anslaget 8:1 Mediestöd inom utgiftsområde 1, Rikets styrelse.

Journalistförbundet välkomnar förslaget i promemorian. Journalistförbundet delar utredarens bild när det gäller tidskrifternas betydelse för mediemångfalden och deras i många fall begränsade ekonomiska resurserna. Enligt Journalistförbundet är det tidsbegränsade stödet som föreslås för att underlätta vissa tidskrifters anpassning till nya digitala marknadsförutsättningar välkommet, då denna punktinsats kan vara av vikt för vissa tidskrifter som vill ta ett digitalt kliv. Behovet av ett mer generellt och långsiktigt stöd till tidskrifter kvarstår dock, enligt Journalistförbundet. Journalistförbundet kan konstatera att den punktinsats som föreslås i utredningen inte tillgodoser det behov av stöd till tidskrifter som identifierades i mediestödsutredningen.¹

Journalistförbundet ifrågasätter vidare att kostnaderna för stödet ska finansieras inom ramen för mediestödet (anslaget 8:1 Mediestöd inom utgiftsområde 1, Rikets styrelse). Enligt Journalistförbundet är det inte lämpligt att införa en ny stödform i mediebranschen på bekostnad av en redan existerande stödform. Medlen bör istället hämtas från någon annan del av statsbudgeten på samma sätt som skett tidigare då nya stödformer införts.

Ett nytt digitalt utvecklingsstöd

I promemorian föreslås att följande förutsättningar för utvecklingsstöd ska gälla: en tidskrift med fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik som är allmänt tillgänglig, har en ansvarig utgivare, utkommer regelbundet i eget namn med minst fyra nummer per år samt att tidskriftens publicistiska verksamhet inte väsentligt verkar mot grunderna för det demokratiska styrelseskicket. Som ytterligare förutsättningar för stöd ska gälla att tidskriften har en genomarbetad plan för konkreta utvecklingsinsatser för en digital anpassning, har ett påvisat behov av ekonomiskt stöd för genomförandet samt har långsiktiga ekonomiska förutsättningar för att bedriva sin verksamhet på affärsmässiga grunder.

Den grundläggande förutsättningen för stöd ska enligt utredarens förslag vara att tidskriften innehåller fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik. Det innebär i praktiken att stödet inte kommer att ges till så kallade nischtidningar. Även om det finns tidskrifter som har ett brett utbud av ämnen är många tidskrifters själva affärsidé att nisch sig till en viss målgrupp med intresse för nyheter inom ett visst ämne. Det är enligt Journalistförbundet viktigt att även dessa aktörer kan vara berättigade till stöd.

Ytterligare en förutsättning för stöd är att tidskriften ska vara "allmänt tillgänglig". Det framgår av promemorian att tidskriften inte får vara "begränsad till en sluten grupp som till exempel medlemmar i en viss organisation". Enligt Journalistförbundet är det oklart hur utredaren avser att bestämmelsen ska tolkas. Många organisationstidningar, till exempel fackförbundstidningar, är allmänt tillgängliga i den bemärkelsen att även icke-medlemmar kan ta del av journalistiken på nätet och även teckna prenumerationer på papperstidningen. Journalistförbundet förutsätter att det enbart är i de fall enbart medlemmar kan ta del av journalistiken som tidskriften inte ska anses vara "allmänt tillgänglig". Om avsikten är att alla organisationstidningar ska vara diskvalificerade från stöd, bör ett annat begrepp än "allmänt tillgängliga" övervägas. Och om det är avsikten avstyrker Journalistförbundet också förslaget.

Enligt Journalistförbundet är det viktigt att stödet går till medier som verkar på det grundlagsskyddade området. Journalistförbundet tillstyrker därför förslaget om att stöd ska lämnas till tidskrifter med en ansvarig utgivare.

¹ Se Ds 2022:14, Ett hållbart mediestöd för hela landet, sid 203 ff.

Som framgår av promemorian ska tidskriften utkomma fyra gånger per år "eller motsvarande", vilket gör att även helt digitala tidskrifter kan få stöd. Journalistförbundet tillstyrker förslaget.

Journalistförbundet avstyrkte förslaget om det så kallade demokrativillkoret för mediestöd när det lades fram inom ramen för mediestödsutredningen.² De principiella invändningarna mot demokrativillkoret kvarstår och Journalistförbundet vill i sammanhanget hänvisa till den detaljerade motivering som framgår av förbundets remissvar på mediestödsutredningen.

Journalistförbundet noterar att utredaren föreslår att det ska finnas ett behov av ekonomiskt stöd för genomförandet samtidigt som tidskriften ska kunna visa på "långsiktiga ekonomiska förutsättningar för att bedriva sin verksamhet på affärsmässiga grunder". Enligt Journalistförbundet finns det en viss motsättning mellan de två kriterierna. Enligt Journalistförbundet kan det senare kravet vara svårt att uppfylla för tidskrifter som i dagsläget har en pressad ekonomi och därmed ett stort behov av stöd. Enligt Journalistförbundet riskerar kravet att skapa en onödig tröskel för de tidskrifter som är i störst behov av stöd. Det bör enligt Journalistförbundet räcka att tidskriften kan visa att det finns "en genomarbetad plan för en digital marknadsanpassning", vilket också är ett krav enligt förslaget. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget om ett krav på att kunna visa "långsiktiga ekonomiska förutsättningar för att bedriva sin verksamhet på affärsmässiga grunder".

Stödberättigade insatser

I promemorian föreslås att utvecklingsstödet ska få lämnas till insatser som syftar till en anpassning till nya digitala marknadsförutsättningar och utveckling av hållbara digitala affärsmodeller. Stödet ska utformas som ett projektstöd och får beviljas för en insats under en begränsad tid. Stöd får lämnas för högst 50 procent av kostnaden för en insats. Stöd får inte lämnas till en insats som har inletts innan en ansökan om stöd getts in.

Enligt Journalistförbundet är det viktigt att även tidskrifter som redan har en ambition att digitalisera verksamheten kan få stöd att vidareutveckla arbetet. Journalistförbundet kan inte se att bestämmelsen om att "stöd får inte lämnas till en insats som har inletts innan en ansökan om stöd getts in" är tillräckligt väl motiverad i promemorian. Det är viktigt att tidskrifter som redan i viss mån är digitaliserade inte diskvalificeras från stöd. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget.

Ansvarig myndighet och ansökningsförfarande

I promemorian föreslås att Mediemyndigheten ska vara ansvarig myndighet för det nya utvecklingsstödet och att ansökningar om utvecklingsstöd prövas av mediestödsnämnden vid myndigheten. Det föreslås vidare att nämndens beslut inte ska gå att överklaga. Enligt gällande regelverk finns det ingen möjlighet att överklaga beslut om mediestöd. Detta var något som Journalistförbundet kritiserade redan i sitt remissvar på Mediestödsutredningen 2022:

*"Journalistförbundet anser att det bör införas en möjlighet att överklaga beslut där Mediestödsnämnden nekar medieföretag mediestöd. Anledningen är att det på senare år införts krav som på ett nytt sätt innebär att innehållet i medierna granskas och där en bedömning av innehållet ligger till grund för beslut om stöd. Detta motiverar enligt Journalistförbundet att beslut av Mediestödsnämnden bör kunna överklagas. Särskilt om lagstiftaren inför ett demokrativillkor enligt utredningens förslag anser Journalistförbundet att det vore olämpligt ur rättssäkerhetssynpunkt om det inte samtidigt finns en överklagandemöjlighet."*³

² Se a.a. sid 152.

³ Se Journalistförbundets remissvar på Mediestödsutredningens promemoria, "Ett hållbart mediestöd för hela landet" (Ds 2022:14), sid 10.

Sedan 2022 har ett demokrativillkor införts och villkoret föreslås nu gälla även det nya utvecklingsstödet för tidskrifter. Enligt Journalistförbundet är det hög tid att det införs en möjlighet att överklaga beslut från Mediestödsnämnden så att ett medieföretag som nekas stöd, till exempel på grund av att det inte anses uppfylla demokrativillkoret, får en chans att få saken prövad i högre instans. Denna möjlighet bör gälla såväl mediestödet som det nya utvecklingsstödet för tidskrifter.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'U' followed by a star-like symbol.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet